

ЗАСАДИ І ПРИНЦИПИ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ: КУРС НА ОСВІЧЕНІСТЬ

І. В. Чорноморденко

д-р філос. наук, професор

Київський національний університет будівництва і архітектури

м. Київ, Україна

Новий закон про освіту має новації і має вади. Запровадження в життя цього закону має на меті підвищити рівень освіченості, але на старих засадах та традиційним інструментарієм.

Ключові слова: *засади, принципи, новий Закон, освіта, компетентності, освіченість.*

Минуло понад чверть століття як Україна отримала незалежність. Продовжується і вдосконалюється процес розбудови нашої держави. Розуміння того, що знання є стратегічним ресурсом, фундаментом, рушієм у розвитку суспільства підштовхує до здійснення реформ у багатьох сферах діяльності, але пріоритетом є реформування освіти. Змінив освітній галузі розпочалися з формування, обговорення, доповнення та прийняття нового Закону про освіту, який покликаний, з одного боку, задовільнити соціальний запит на надання якісних, конкурентоспроможних освітніх послуг, з іншого – змінити сам процес надання таких послуг і отримати бажаний результат: освічену, гармонійно розвинену, самодостатню особистість, здатну брати на себе відповідальність за самостійно прийняті рішення та втілення їх у життя.

При цьому, так звані новації, прописані у новому Законі про освіту, здебільшого послуговуються майже не оновленим інструментарієм котрий ґрунтується на традиційних засадах. Про що тут йдеться? Побутує думка про те, що, мовляв, критикувати легко... Насправді, враховуючи історичний вітчизняний, світовий досвід, досвід кращих педагогів сучасності, передбачити, що цей закон нам дасть бажаний результат – надія є, але врахувати всі помилки та вади одразу дуже і дуже важко.

Що ж по-суті нам запропоновано в новому Законі про освіту і навколо чого точаться дискусії. Головна задача цього закону – «новий зміст освіти і підготовлений вчитель». Нам відомо, що основна маса вчителів це випускники наших педагогічних закладів вищої освіти, вчорашніх учнів наших шкіл. Навіть пройшовши курс підвищення кваліфікації (до речі, інститути підвищення кваліфікації відсутні) чи спроможні працівники освіти змінитися настільки, наскільки є потреба. Очевидно реформування освіти, як такої, є не лише формуванням циркулярів, але і зміни котрі потребують певних капіталовкладень, копіткої праці і певного часу.

Не важко бачити, яким є на сьогодні конкурс у педагогічні, зокрема і вищі, навчальні заклади. Чи достатньо вмотивований майбутній педагог аби обрати собі такий фах? Чи достатньо вмотивований сучасний педагог аби втілювати закон у життя? Чи має він відповідні вимогам обладнані класи, підручники, належні умови роботи? Чи обрав він собі такий вид діяльності за покликанням? Є ще низка подібних питань без відповідей. У зв'язку з цим, є побоювання, що положення прописані в новому Законі про освіту будуть носити декларативний характер.

Гадаємо, що для виконання вимог викладених в новому Законі про освіту необхідна величезна спільна робота всього суспільства. Перш за все – має бути присутній реальний оптимізм

як самого вчителя так і учня – вони мають бути достатньо вмотивованими партнерами у досягненні результату і при цьому глибоко поважати один одного.

Варто озвучити лише декілька новацій які запропоновані в новому Законі, а саме:

- тривалість навчання 12 років;
- дитина – індивідуальність;
- батьки – партнери;
- умотивований вчитель;
- автономія школи;
- справедливе фінансування;
- інклюзивна освіта; тощо.

Зі всіма цими положеннями можна сміливо погодитися, але *дитина індивідуальність*, – як цього досягти, коли відсутні відповідні засади. Традиційно, і це зафіксовано в законі, дитину в школі мають навчати на старих засадах: ЗУН – знання, уміння, навички. Це загальний, а не індивідуальний підхід до навчання. Не випадково висловився экс-міністр освіти і науки України, академік В.Г.Кремінь про те, що ці засади є недієвими, в своїй статті «Постулати філософсько-освітньої діяльності», що «предметом діяльності всіх суб'єктів освітньої діяльності – вчителів, учнів, батьків, керівників і всіх тих, хто так чи інакше включається в її простір, є не тріада – знання, уміння і навички, а культурні потреби і творчі здібності» [1, с.5]. Ще наприкінці минулого століття були опубліковані нові засади освіти майбутнього сформульовані Міжнародною комісією з питань освіти в XXI сторіччі, яка була створена за ініціативою ЮНЕСКО і очолювана Жаком Делором (відомим французьким економістом, публіцистом і політиком) назвала і обґрунтувала, як базові, чотири основні засади освіти майбутнього: «Вчитися знати, вчитися робити, вчитися бути, вчитися співіснувати» [2, с.6]. Ці засади справедливо засвідчують, що освіта є невинний процес і окрім *вчитися знати, вчитися робити* є і *вчитися бути* – тут підкреслюється, що кожна людина є індивідуальністю і унікальністю. Але є і протипаги, аби не сталося так, що будь-яка унікальність не почала себе виділяти сама у спільноті, тому сформульована і четверта засада – *вчитися співіснувати*. Реформуючи освіту, гадаємо, варто вибудувати її на нових засадах. А інакше як розуміти формулювання десяти ключових компетентностей, розвиток яких допоможе молодій людині бути продуктивною та залишатись собою посеред високотехнологічного, мультикультурного суспільства завтрашнього дня, а саме – спілкування рідною мовою;

- Спілкування іноземними мовами;
- Математична грамотність;
- Компетентності в природничих науках та технологіях;
- Інформаційно-цифрова компетентність;
- Уміння навчатись впродовж життя;
- Соціальні і громадянські компетентності;
- Підприємливість;
- Загальнокультурна грамотність;
- Екологічна грамотність та здорове життя;

Не випадково сформульована назва нашої публікації, оскільки неможливо не враховувати швидкість і глибину змін сучасних реалій, а тому неможливо дати учневі знання, навіть самі довершені, бо входячи в світовий культурний простір, він не буде почуватися конкурентоспроможним, а він собою презентує державу.

Може здаватися дивним, що у нашій публікації йшлося в основному про середню освіту, але рівень підготовки абітурієнтів останніми роками свідчить про те, що школа потребує реформ,

позаяк повна середня освіта являється своєрідним фундаментом для подальшого нарощування компетентностей, якими має оволодівати нове, підростаюче покоління. Не маю навіть наміру цитувати кращого вчителя України, чернівчанина, учителя фізики – пана П.Ф.Пшенічка, котрий демонструючи свої досягнення в підготовці учнів говорить про те, що вони стали висококваліфікованими, самодостатніми особистостями, інженерами з великої літери, професорами, але живуть і працюють то в Америці, то в Канаді, а не в Україні. Педагоги мають не лише навчити вчитися, але і виховувати учнів, а то невдовзі буде нікому вчителювати.

Література

1. Кремінь В.Г. Постулати філософсько-освітньої діяльності, К.: ж-л Рідна школа, №1-2 (січень-лютий), 2013р., С.5.
2. Делор Ж. Освіта для майбуття. Ж-л “Кур’єр ЮНЕСКО”, червень 1996, С.6.